1

Antiochië of Antiochia, hoofdstad van Syria (provincie van het Romeinse Rijk).[1] Het jaar 72.

Misschien ben ik al honderd jaar dood als u dit leest, misschien wel duizend jaar of meer. Mijn naam is Jozef, ik ben 72 jaar oud en afkomstig uit Arimathea dat in Judea ligt. Al veertig jaar woon ik in Antiochië. Ik beschouw mijzelf als een Judeeër, maar die aanduiding is wat verwarrend omdat Judea niet meer bestaat. Twee jaar geleden hebben de Romeinen de hoofdstad van Judea, Jeruzalem, verwoest. Honderdduizenden mensen kwamen daarbij om en de overlevenden werden als slaven verkocht. Desondanks zie ik mijzelf nog steeds als Judeeër, en ook mijn kleinzoon Jonathan die in Antiochië is geboren, en nooit in Judea is geweest, beschouw ik als Judeeër, omdat wij een aantal gebruiken, zienswijzen en gewoontes uit Judea

1 Antiochia of Antiochië heet tegenwoordig Antakya.

delen: wij volgen specifieke voedselvoorschriften, we hebben eerbied voor onze heilige geschriften, en we komen voor plechtigheden en feesten bij elkaar in een ruimte die we synagoge noemen. Jeruzalem was, voordat het werd vernietigd, voor ons de stad der steden. En voor gelovige Judeeërs was de tempel in Jeruzalem, de plek waar ze eer bewezen aan hun god, de heiligste plek op aarde. Ik hoef u niet uit te leggen dat de vernietiging daarvan voor gelovige Judeeërs een klap was van kosmische proporties. Ook voor mij, hoewel ik niet gelovig ben, was de klap enorm, omdat er voor mij geen enkele andere plek in de wereld was, waar de specifieke aard van ons Judeeërs zo pregnant tot uiting kwam.

Maar ik schrijf deze tekst niet om u te vertellen over de ondergang van Judea. Ik ga u deelgenoot maken van mijn grote zorgen over een nieuwe religie en een snelgroeiende gemeenschap van mensen die zichzelf christenen noemen. Zij aanbidden een man, genaamd Jezus, die zij meestal aanduiden als 'Jezus, de Christus' of kortweg 'Jezus Christus'. Jezus Christus is in hun ogen de zoon van God, en redder van de wereld. Als een van de weinigen ben ik op de hoogte van de onthutsende waarheid over de oorsprong van de christelijke religie. Die waarheid moet ik nu opschrijven, want anders zal ze met mij het graf ingaan.

Onthullen wil ik die waarheid omdat de gemeenschap van christenen een groot gevaar voor mijn volk vormt, en als die gemeenschap zo snel blijft groeien als ze nu doet, wordt dit gevaar alleen maar groter. Maar wie kent de toekomst? Misschien zijn er geen christenen meer als u dit leest. In dat

geval zou mijn onthulling alleen voor mijzelf waarde hebben als een poging om in het reine te komen met mijn verleden. Ik moet u eerlijk bekennen dat ik geen afstandelijke waarnemer was van de gebeurtenissen die ik zal beschrijven. Ik heb er zelf een hoofdrol in gespeeld, een lelijke rol. Laat ik maar opbiechten dat een belangrijk deel van mijn onthulling een zonde betreft die ik veertig jaar geleden heb begaan. Ik kan u niet zomaar vertellen wat die zonde is; u zou me niet geloven. Ik vraag u mij de kans te geven om de waarheid over de oorsprong van de christelijke religie en mijn zonde beetje bij beetje uit de doeken te doen, en uw oordeel pas te vellen als ik alles heb verteld.

Drie weken neem ik u terug in de tijd, terug naar het moment dat een reeks catastrofale gebeurtenissen op gang kwam die mij ertoe heeft gebracht om dit alles op te schrijven. Het gebeurde in onze synagoge waar een herdenkingsdienst voor Jeruzalem gehouden werd. Onze rabbi zong op gedragen toon een klaagzang over de ondergang van Jeruzalem en de tempel, zijn armen uitgestrekt naar twee grijze stenen platen met daarin gebeiteld onze tien geboden.

Achter mij ging de deur van de synagoge open. Vijf mannen kwamen binnen en bleven bij de deur staan. Het gebeurt wel vaker dat mensen tijdens een ceremonie de synagoge in lopen, maar met deze mannen was er iets vreemds aan de hand, al wist ik niet precies wat. Door hun aanwezigheid kon ik me niet meer concentreren op de woorden van onze rabbi. Steeds moest ik de neiging onderdrukken om achterom te kijken. Ook als ik niet naar ze keek, voelde ik ze als het ware in mijn rug prikken. Op een of andere manier wordt mijn aandacht

altijd opgeëist door imperfecties. In het atrium van mijn huis staat een grote, versierde eikenhouten kast, waar ik, heel onvoorzichtig, een keer met een ijzeren staaf tegenaan gestoten heb. Altijd als ik mijn blik over die kast laat glijden, blijft hij uiteindelijk hangen op dat kleine deukje in het hout dat ik veroorzaakt heb. En vreemd genoeg is de pijn die de aanblik van die kleine imperfectie bij mij veroorzaakt, groter dan het genot dat de kast in zijn totaliteit aan mij schenkt.

Omdat ik me niet meer kon concentreren, besloot ik om de vijf mannen te vragen waarom ze waren binnengekomen. Net toen ik op wilde staan, schreeuwde een van hen iets door de synagoge. Het was alsof er plotseling regen uit het plafond viel. Welk mens haalt het in zijn hoofd om een plechtigheid zo ruw te verstoren? Veel mensen voor mij hadden onbewogen en in diepe concentratie naar onze rabbi geluisterd. Door de schreeuw leken ze plotseling wakker geschud te worden uit een diepe slaap, de ene helft van hun geest nog in een droom, de andere helft in de realiteit.

Opnieuw werd er van achteren door de synagoge geschreeuwd. 'Bekeer u tot Jezus Christus voordat het te laat is!' Er werd ons iets bevolen, maar wat precies, was mij niet duidelijk. Nog veel minder begreep ik waar dit onbeschofte, agressieve gedrag vandaan kwam. Tot dat moment hadden wij, Judeeërs, altijd in harmonie met de mensen die zich christenen noemen, geleefd. Zowel gelovige Judeeërs als christenen aanbidden slechts één God, terwijl vrijwel alle andere mensen in Antiochië meerdere goden vereren. Bovendien bestond de eerste generatie van Jezus' volgelingen voor het grootste

deel uit Judeeërs. De gangbare visie onder mijn Romeinse vrienden was zelfs dat de christenen een Judese sekte waren. Het onbeschofte gedrag van de vijf mannen kwam op mij over als een zoon die zonder enige aanleiding ineens zijn vader molesteert. Waar kwam deze plotselinge agressie van de christenen vandaan? Wat was er veranderd in de wereld en wat had ik gemist?

Veel tijd om hier over na te denken had ik niet. Mijn zoon Daniël, die enige rijen voor mij zat, stond op. Daniël was niet een denker zoals ik. Zijn vrienden noemden hem wel eens de man van het zwaard, omdat hij altijd bij de minste of geringste onenigheid zijn hand op het gevest van zijn zwaard legde. Anderen noemden hem de ongeduldige. Ikzelf had eigenlijk alleen maar medelijden met hem door wat hem overkomen was. Zo'n zes jaar geleden kwam een groep bewoners van Jeruzalem, de toenmalige hoofdstad van Judea, in opstand tegen de Romeinse overheersers. De rebellen vielen het Romeinse garnizoen van Jeruzalem aan en moordden het uit. Daarna wisten ze een enorm succes te boeken door een Romeins legioen in een hinderlaag te lokken en af te slachten. De golf van euforie die daarop volgde, sleurde mijn zoon Daniël mee. Vanuit Antiochië reisde hij samen met zijn zoon Levi naar Judea om zich aan te sluiten bij de opstandelingen die de stad Ashkelon aanvielen. Meer dan tienduizend rebellen kwamen om bij roekeloze bestormingen. Toen het rebellenleger de aftocht blies, keerde Daniël terug naar Antiochië, met een groot litteken op zijn rechterwang, en zonder Levi. Zijn vrouw Rachel die al geruime tijd ziek was, stierf kort na zijn terugkeer.

Aan alles was te merken dat Daniël na die gebeurtenissen geen levenslust meer had. Mensen met wie hij onenigheid had, bonden meestal snel in, vermoedelijk omdat ze het niet verstandig achtten om ruzie te maken met een man die de indruk wekte dat hij niets meer te verliezen had.

Daniël liep met ferme passen naar de vijf mannen toe die zich bij de deur hadden opgesteld in de vorm van een kruis. Een van hen hield een papyrusrol in zijn handen.

'Heb berouw en bekeer u tot Jezus, de Zoon van God!' klonk het door de synagoge. De toon was niet langer beschroomd maar zelfverzekerd. Wij moesten kennelijk berouw hebben. Waarvoor?

Daniël stelde deze vraag niet. Hij gaf de voorste, een lange man met een adelaarsgezicht, een harde duw zodat deze tegen de synagogedeur belandde, wat een doffe dreun veroorzaakte.

Mijn vriend Laban, de leider van de Judese gemeenschap in Antiochië, en ik kwamen tussenbeide. Laban hield qua karakter het midden tussen mij en Daniël. Hij had daadkracht en doortastendheid, hoewel hij altijd eerst goed nadacht voordat hij tot handelen overging. Daarnaast was hij buitengewoon intelligent. Hij had echter een karakterzwakte. Hij kon zich obsessief vastbijten in iets wat hij niet begreep. Ik zag Laban aarzelen of hij de vijf mannen zou sommeren de synagoge te verlaten, iets wat iedereen van hem verwachtte, of opheldering te geven over hun onbeschofte verstoring van de ceremonie. Het laatste was in die omstandigheden totaal ongepast. Labans nieuwsgierigheid won het echter van het decorum. Hij kon het niet laten de vraag te stellen die ook op mijn lippen brandde.

Waarom moesten wij berouw hebben?

Toen ik het antwoord hoorde, was ik zo verbijsterd dat ik geen woord meer kon uitbrengen.

'Jullie, Judeeërs, hebben Jezus, de Christus, vermoord.'

Ik kan u vertellen dat ik erbij was toen Jezus tot de kruisdood werd veroordeeld, zo'n veertig jaar geleden in Jeruzalem. Ik heb zelfs bij zijn kruis gestaan en ik heb hem zien lijden. Ik weet ook waarom hij tot de kruisdood werd veroordeeld en wie daarmee te maken hadden. Ik heb het dan over een handjevol mensen van wie het merendeel vermoedelijk al dood is. De meeste mensen in de synagoge echter waren nog nooit in Jeruzalem geweest, en daarbij niet oud genoeg om Jezus in levende lijve te hebben gezien of ontmoet.

Toen Laban dit punt onder de aandacht bracht bij de man met het adelaarsgezicht, kennelijk de leider van de groep, bond deze niet in. Integendeel. 'Het gehele Judese volk is schuldig aan Jezus' dood,' riep hij, 'jij, hij, iedereen hier, nu en in de toekomst.'

Laban en ik keken elkaar aan. Waar kwam die waanzin vandaan?

'Dit zijn niet mijn woorden,' zei de man. 'Het zijn de woorden van het heilige evangelie.' Hij knikte naar een van de mannen achter hem en deze hief een papyrusrol boven zijn hoofd.

Ik had nog nooit van het heilige evangelie gehoord en ik had geen idee waar de man het over had, behalve dan dat het heilige evangelie vermoedelijk een religieuze tekst was die op de papyrusrol stond. Laban, ik en de meeste omstanders waren

zo van hun stuk gebracht door wat er gebeurd en gezegd was, dat de vijf mannen zonder kleerscheuren de synagoge hadden kunnen verlaten. De leider van de groep kon het echter niet laten om er nog een schepje bovenop te doen. 'Jezus' bloed kleeft aan jullie allen,' riep hij. Daniël greep hem bij zijn keel. Pas toen viel het me op dat de man geen linkeroor had.

Terwijl Laban en ik probeerden Daniël te kalmeren, maakte een van de vijf mannen met een zwart voorwerp een slaande beweging waarbij hij niemand raakte. Op mijn witte kaftan zaten plotseling overal rode vlekjes. Ik voelde een tinteling op mijn gezicht en ik rook bloed. Daniël zat onder de bloedspetters en hij was heel even van zijn stuk gebracht, lang genoeg om de man met het adelaarsgezicht de kans te geven zich uit zijn greep te bevrijden, en met zijn metgezellen de synagoge te verlaten.

'Jezus' bloed kleeft aan jullie allen!' klonk het door de deur.

2

Sevilla, aartsbisschoppelijk paleis. Heilige Dinsdag (de dinsdag voor Pasen). Ochtend.

‘Doe het niet! Kom er niet aan!’ Die woorden spoken bij Mario Rodriguez, de aartsbisschop van Sevilla, door het hoofd, terwijl hij de arriverende gasten van de conferentie die hij heeft laten organiseren, de hand schudt. Als de stroom aan binnenkomers even stokt, kijkt hij op zijn mobiele telefoon om te zien of er misschien nog onaangename berichten zijn binnengekomen. Vervolgens laat hij de camera van zijn telefoon naar binnen keren om zichzelf snel te controleren. Zijn zwarte soutane zit keurig in de plooi en op zijn paarse sjerp en calotta valt niets aan te merken. Ook zijn haren, bij de slapen al helemaal grijs, kunnen de toets der kritiek weerstaan. ‘Doe het niet. Kom er niet aan.’ Mario kijkt naar zijn secretaris, Diego Gomez, die deze woorden de dag ervoor heeft geuit, een rijzige man van midden veertig, gekleed in een zwarte soutane met witte boord.